

Joško Eterović

gliptoteka
jazu
zagreb

stanko
špoljarić

Čini se da je već postala navika da svako likovno djelo pokušavamo objasniti opsežnim teoretskim razglabanjem, traženjem uzročnih veza i poruka koje često nisu uvjerljive ili jednostavno ne postoje. Smrtno ozbiljno tražimo značenje svakom potezu zaboravljajući da djelo može biti i igra, ničim sputana, oslobođena svake spekulativnosti. U vrijeme kad se više ni djeca ne znaju igrati, odrasli su izgubili svaku mogućnost toga nevinog i neposrednog doživljavanja i izražavanja, kao da je igra nešto zabranjeno i nedostupno. Takve misli nameću se uz izložbu slika, objekata i skulptura Joška Eterovića u Gliptoteci, naslovljenu „Tok vrpce”. Ovaj brački Parižanin, koji često boravi u Zagrebu, učinio je od slikanja radost, poigrao se sa svojim površinama. Dobro znan kao predstavnik slikarstva „obojenog polja” i kao autor sklon minimalizmu, uz vrlo slobodne asocijacije na pejzažni predložak, ovaj put je iznenadio. Formalna analiza može objasniti karakteristike i odnose, ali je u osnovi svega uživanje u činu stvaranja, neobuzdanost, gotovo dječja zaigranost.

A polazište je toga ciklusa istraživanje latentnih mogućnosti plohe. Dekorativni elementi bili su nanaseni sa strogošću zbog koje se pojavila opasnost od monotonije. Eterovićeve forme oslanja se na jedinice geometrijskog podrijetla, s proporcijama izvedenim iz matematičkih zakonitosti. Međutim, redu i logici osnovne konstrukcije suprotstavlja slobodu u upotrebi boje. Dakle, s jedne strane racionalnost a s druge maštovitost. Klice novoga nalaze se u ranijim radovima; i dalje su sklad i vedrina ideali, a boja glavno izražajno sredstvo. Eterovićevo je slikarstvo, unatoč purizmu, subjektivan i emocionalni iskaz. Svojom geometrijskom fantastikom, brojnim varijacijama sličnog, vedro obojenim pleterom ispunjenim šiframa spontanog doživljaja, izgradio je polifone harmonije, s mnogo nepredviđenog unutar strogo zadane potke. Fizička granica slike, pa i objekta, doima se kao nešto relativno, pogled promatrača ne može se zaustaviti, lebdi iznad površine koja vibrira od sjajnog poteza, bogatstva,

zgušnjavanja i razrjeđivanja, kombiniranja neke čase centrifugalne čase centripetalne sile. Čista i zvučna boja stvara krivudave linije, a raspon ide od agresivnog kolorizma, kojim oživljuje neutralnu materiju i razbija uniformiranost, do pažljivo usklađenih komplementarnih odnosa, i svečano smirenog dojma.

Neki radovi, naročito objekti, izgledaju poput totema kakve egzotične, daleke kulture, ili poput etnografskih predmeta iz naše prošlosti. To je još jedan dokaz Eterovićeve vezanosti uz iskonsko i nepatvoreno, s posebnom sklonošću prema dosjetki i specifičnom obliku humora. Premda, čini se, ovom izložbom nije dublje razradio svoj koncept slike, pružio nam je vrlo ugodan doživljaj. Možda je riječ i o prijeko potrebnom predahu, koji je dao stanovite rezultate, ali je teško vjerovati da pokazuje smjer kojim će se kretati njegova umjetnost. A najbolju ocjenu izložbe dao je jedan posjetitelj u knjizi utisaka riječima: „Dodite i veselite se.”